

Sprider kunskap om tandvård vid demenssjukdomar

HALLÅ DÄR...

... Nathalie Sheerin

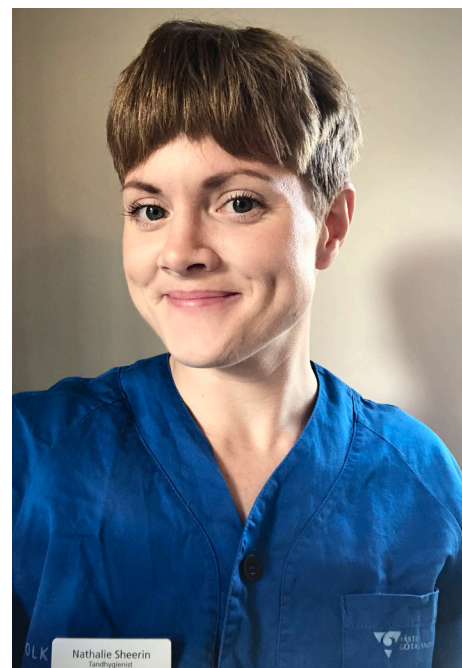
... Tandhygienist, Folktandvården Gibraltar i Göteborg. Du har under året gått en kurs om demenssjukdomar/kognitiva sjukdomar vid Karolinska institutet och stiftelsen Silviahemmet. Nu är du ett kunskapsstöd för demensfrågor inom tandvården. Vad tar du med dig från kursen?

– Hur viktigt det är att se personen och inte sjukdomen. Som behandlare behöver jag veta vem jag har framför mig och ha känne-

dom om personen. Bemötandet kan många gånger vara avgörande för hur vården blir, och bemötande och kommunikation blir så mycket mer komplext för personer med en demenssjukdom.

Bemötandet kan skapa oro eller aggression men också lugna patienten och det är individuellt vad som triggat eller lugnat. Inom äldreomsorgen tar man fram en bemötandeplan och det kan vara värdefullt för tandvårdspersonal att få ta del av den inför ett besök så att man kan skapa de bästa förutsättningarna för den här patienten. Här har anhöriga en viktig och svår roll.

Jag tar också med mig att munhäl-

Vägledning från Socialstyrelsen

Socialstyrelsen publicerade 2021 "[Vägledning för en god munhälsa hos personer med demenssjukdom](#)".

Målgruppen är chefer, verksamhetsutvecklare och personal inom socialtjänst, tandvård och hälso- och sjukvård. Här beskrivs hur munhälsan kan uppmärksammas under hela demenssjukdomens förlopp och i slutet finns ett fiktivt exempel som innehåller förslag på hur rätt insatser och regelbundna uppföljningar kan genomföras.

För att förebygga och följa upp munhälsan hos personer med demenssjukdom lyfts bland annat:

- Personal som möter personer med demenssjukdom behöver ha kunskap om:
  - Demenssjukdom.
  - Munhälsa och munvård.
  - Tandvårdsstöden, samt informera om dessa.
- Personal inom vård och omsorg som jobbar med personer med demenssjukdom behöver uppmärksamma munhäl-

san regelbundet och bedöma munhälsan med ett strukturerat instrument, (exempelvis Munhälsa – senior alert).

En bedömning av munhälsan kan behöva göras vid demensutredningen, uppföljningar av insatser, inskrivning i hemsjukvård, slutenvård och flytt till särskilt boende.

- Tandvården behöver följa upp personer som gått regelbundet men plötsligt slutat komma, arbeta för att de ska bevara sin munhälsa, samt samarbeta med hälso- och sjukvård och socialtjänst.

Västra Götalandsregionen i samarbetet med Folktandvården Västra Götaland

san kan påverka demenssjukdomen, där exempelvis obehandlad smärta från munnen kan ge beteendemässiga och psykiska symtom såsom aggressivitet, hallucinationer eller vandringsbeteende. Demenssjukdomen kan också påverka munnen.

En person med demenssjukdom kan få ett förändrat ätbeteende men demenssjukdomar påverkar på olika sätt. Därför är det viktigt att veta vilken demensdiagnos personen har. Alzheimers sjukdom kan ge minskad aptit medan frontallobsdemens kan ge ökad aptit. Personen kan till exempel få ett ökat sötsug, aptit för skadliga eller oätliga saker, begär att äta samma sak alla måltider eller överdriven hunger som kan leda till frosseri. Ätbeteendet påverkar ofta munhälsan och gör tandvårdens roll viktigare.

En annan ögonöppnare har varit hur tydligt det är att vi måste samverka över professionsgränserna, när vi ska skapa högsta möjliga livskvalitet för personen med demenssjukdom och deras anhöriga. Det gäller oss i tandvården och alla vårdgivare som personen med demenssjukdom träffar.

Hur skulle du önska att tandvården fungerade med avseende på demens?

– Jag önskar att vi skulle ha ett helhetsperspektiv när vi möter människor med demenssjukdom och försökte samverka med andra professioner när behov finns. Och att andra professioner runt patienten får in

rutinen att kontakta tandvården vid demensdiagnos och se till att personen besöker tandvården regelbundet. Då kan vi komma in tidigt och se till att personens tandvårdsbehov blir åtgärdade och se till att personen får intyg om Nödvändig tandvård (se faktaruta till höger). Socialstyrelsen har gett ut en vägledning för munhälsa vid demenssjukdom, där lyfter man behovet av att det behöver finnas tvärprofessionella demensteam där tandvården bjuds in vid behov. Munhälsan behöver kontinuerligt följas upp, inte minst vid brytpunkter i sjukdomen. Det är viktigt för att kunna behålla en god funktion och livskvalitet.

Vad ska du göra nu efter utbildningen?

– Nu är jag en kunskapsresurs i frågor som rör demenssjukdomar för tandvården och lägger en del av min arbetstid på att arbeta med frågor som rör tandvård och demenssjukdomar. Vi har inlett samverkan med några av demensteamerna i Göteborg för att lyfta munhälsans betydelse vid demenssjukdom. Senare hoppas jag kunna inleda en dialog med minnesmottagningar i regionen på motsvarande sätt. Detta är ett helt nytt arbetsområde så jag prövar mig fram och har börjat i Göteborg, men hoppas att i framtiden kunna fortsätta att arbeta mot hela regionen. Det är roligt att se att intresset för munhälsan bland andra professioner är stort så jag känner mig hoppfull inför framtiden. ■

Hallå där... Lotten Renholm Pihl!

Du arbetar som bedömningstandläkare och godkänner ansökningar om Nödvändig tandvård. Hur är det med kognitiva sjukdomar och Nödvändig tandvård?

– Västra Götalandsregionen har underlättat för personer med en diagnos för kognitiv sjukdom/demenssjukdom att få intyg om Nödvändig tandvård. Diagnosen berättigar automatiskt till Nödvändig tandvård oavsett om personen befinner sig tidigt eller sent i sjukdomsförloppet. Ansökning om intyg kan ske via kommunens handläggare/bi-ståndsbedömare eller via läkare på vårdcentralen.

Vad innebär Nödvändig tandvård?

– För patienten innebär det att den får sin tandvård till sjukvårdstaxa, vilket innebär att man betalar för tandvårdsbesöket med samma avgift som inom sjukvården. Här i Västra Götalandsregionen kostar ett tandhygienistbesök 100 kr, tandläkarbesök 200 kr och specialisttandläkare 300 kr. Samma frikort som i vården gäller och maxbeloppet är 1 200 kr per år. Vården som ingår är det vi kallar bastandvård: undersökning, förebyggande vård, lagningar, rotfyllning, tandborttagning och löstagbara proteser.

Vidarebefordra gärna brevet

Som mottagare av nyhetsbrevet får du gärna vidarebefordra det till andra personer som du tror kan ha nytta och glädje av informationen.

Önskemål

Kontakta redaktionen om du har frågor eller förslag på ämnesområden om något som du vill att vi ska skriva om.

Kontakt

Isabelle Johansson,
Centrum för äldretandvård
E-post:
isabelle.johansson@vgregion.se